

Ομιλία εις την κατά του Τελώνη και του Φαρισαίου του Κυρίου παραβολήν (Αγ. Γρηγόριος Παλαμάς)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Φεβρουαρίου 22, 2013

Το σύνολο του ανθρωπίνου γένους διαχωρίζεται σε δύο τάξεις, διά της παρουσιάσεως του Τελώνου και του Φαρισαίου, την των ταπεινών και την των υπεροπτών. Το παράδειγμα του πρώτου δεικνύει ότι οφείλει ο άνθρωπος όχι μόνον ν' απαρνηθεί την κακίαν, αλλά και να φθάσει στο σημείον ταπεινώσεως ώστε ν' αυτοκατακριθεί.

1. Εφευρετικός είναι για το κακό ο νοερός προστάτης της κακίας· ικανός ν' αφαιρέσει ευθύς από την αρχή τα θεμέλια της αρετής που ήδη κατατίθενται στην ψυχή, δια της ανελπιστίας και της απιστίας, αλλ' επίσης ικανός πάλι να επιτεθεί δια της αδιαφορίας και της ραθυμίας εναντίον των τοίχων της οικίας της αρετής, την ώρα που ανεγείρονται, ακόμη δε και να κρημνίση δια της υπερηφανείας και της παραφροσύνης τον όροφο των αγαθών έργων οικοδομημένον ήδη. Αλλά κρατηθήτε, μη πτοηθήτε· διότι ο επιμελής είναι ευμηχανώτερος στα αγαθά και η αρετή έχει περισσότερη ισχύ γι' αντιπαράταξιν προς την κακίαν, αφού διαθέτει την άνωθεν χορηγία και συμμαχία από τον ίδιο τον δυνάμενο τα πάντα και ενδυναμώνοντα από αγαθότητα όλους τους εραστάς της αρετής. Έτσι η αρετή όχι μόνο παραμένει αδιάσειστος από ποικίλα πονηρά μηχανήματα που παρασκευάζει ο Αντικείμενος, αλλά μπορεί και να σηκώσει και επαναφέρει όσους έπεσαν στον βυθό των κακών και να τους προσαγάγη εύκολα στον Θεό με την μετάνοια και την ταπείνωση.

2. Δείγμα δε και διαρκής απόδειξις είναι τούτο. Πραγματικά ο Τελώνης, ενώ είναι τελώνης και, μπορούμε να ειπούμε, ενώ ζει στον πυθμένα της αμαρτίας, ελαφρώνεται απλώς, αφού εκοινώνησε προς τους εναρέτως ζώντας με μόνο τον λόγο, κι αυτόν σύντομο, ανυψώνεται και υπερβαίνει κάθε κακία και, δικαιωμένος από τον αδέκαστο κριτή τον ίδιο, συγκαταλέγεται στο χορό των δικαίων. Εάν δε και ο Φαρισαίος για λόγο καταδικάζεται, παθαίνει τούτο διότι είναι φαρισαίος και νομίζει ότι είναι κάποιος αφ' εαυτού, και όχι διότι είναι πραγματικά δίκαιος· καταδικάζεται διότι εκφέρει αυθάδη λόγια, ανάμεσα στα οποία εκείνα που παροργίζουν τον Θεό δεν είναι λιγώτερα από αυτά τα λόγια.

3. Γιατί δε η μεν ταπεινώσις ανεβάζει στο ύψος της δικαιοσύνης, η δε υπεροψία κατεβάζει προς τον βυθό της αμαρτίας; **Διότι αυτός που νομίζει ότι είναι κάποιος σπουδαίος, και μάλιστα ενώπιον του Θεού, δικαίως εγκαταλείπεται από τον Θεό, αφού έχει την γνώμη ότι δεν χρειάζεται την βοήθειά του· αυτός δε που θεωρεί τον εαυτό του μηδαμινό και γι' αυτό αποβλέπει στην άνωθεν ευσπλαγχνία, δικαίως επιτυγχάνει την από τον Θεό συμπάθεια και βοήθεια και χάρη· διότι λέγει, "ο Κύριος αντιτάσσεται στους υπερηφάνους, ενώ στους ταπεινούς δίδει χάρη".**

4. Αποδεικνύοντας τούτο ο Κύριος με παραβολή λέγει· "δύο άνθρωποι ανέβηκαν στο ιερό· ο ένας φαρισαίος και ο άλλος τελώνης". Θέλοντας να παραστήσει εναργώς το από την ταπεινώση κέρδος και την από την υπερηφάνεια ζημία, διήρεσε σε δύο όλους τους προσερχομένους στο ναό, μάλλον δε τους ανερχομένους σ' αυτόν, που είναι οι προσερχόμενοι για προσευχή στον ναό του Θεού· διότι **τέτοια είναι η φύσις της προσευχής· ανεβάζει τον άνθρωπο από την γη στον ουρανό** και υπερβαίνοντας κάθε επουράνιο, όνομα και ύψωμα και αξίωμα, τον παρουσιάζει στον ίδιο το Θεό του παντός. Αλλωστε και ο παλαιός εκείνος ναός ευρισκόταν σε ύψωμα, σε λόφο της πόλεως. Επάνω σ' αυτόν τον λόφο, όταν κάποτε το θανατικό αφάνιζε την Ιερουσαλήμ, ο Δαβίδ είδε τον θανατηφόρο άγγελο να κινεί την ρομφαία κατά της πόλεως, ανέβηκε εκεί και οικοδόμησε θυσιαστήριο στον Κύριο· προσέφερε στον Θεό θυσία και εσταμάτησε η φθορά. Αυτά αποτελούσαν τύπο της σωτηριώδους και πνευματικής αναβάσεως κατά την ιερά προσευχή και του δι' αυτής ιλασμού (διότι όλα εκείνα ήσαν προτυπωτικά για την σωτηρία μας), εάν δε θέλης, και τύπο της ιεράς αυτής Εκκλησίας μας, η οποία πραγματικά ευρίσκεται επάνω σε ύψος, σαν άλλος αγγελικός και υπερκόσμιος χώρος, επάνω στον οποίο, προς εξιλασμόν όλου του κόσμου, καταστροφή του θανάτου και αφθονία αθάνατης ζωής, προσφέρεται άνω στον Θεό η αναίμακτη, η μεγάλη και πραγματικά ευπρόσδεκτη θυσία.

5. Γι' αυτό λοιπόν δεν είπε, ότι δύο άνθρωποι "προσήλθαν" στον ναό, αλλά **"ανέβηκαν"** στον ναό. **Υπάρχουν βέβαια και τώρα μερικοί που, ερχόμενοι στην Εκκλησία, δεν ανεβαίνουν αυτοί, αλλά μάλλον καταρρίπτουν την Εκκλησία που εικονίζει τον ουρανό· αυτοί είναι όσοι προσέρχονται για χάρη συναναστροφής και συνομιλίας μεταξύ των, καθώς και όσοι προσφέρουν και αγοράζουν ψώνια·** πραγματικά ομοιάζουν μεταξύ τους, αφού δίδοντας αυτοί μεν ψώνια, εκείνοι δε λόγους, παίρνουν αντί αυτών τα

κατάλληλα. Αυτούς ο Κύριος, όπως παλαιά τους εξέβαλε εντελώς από τον ναό εκείνον, λέγοντάς τους, "ο οίκος μου καλείται οίκος προσευχής, σεις όμως τον κατεστήσατε σπήλαιο ληστών", έτσι τους εξέβαλε και από τα λόγια τους αυτά, διότι δεν ανεβαίνουν καθόλου στον ναό, έστω και αν έρχονται καθημερινώς.

6. Ο Φαρισαίος πάντως και ο Τελώνης ανέβηκαν στον ναό· διότι ένα σκοπό είχαν και οι δύο, να προσευχηθούν, αν και **ο Φαρισαίος μετά την άνοδο κατέρριψε τον εαυτό του**, ανατρεπόμενος από τον τρόπο. Διότι ήταν μεν ο σκοπός της αναβάσεώς των ο ίδιος, αφού ανέβηκαν να προσευχηθούν, αλλ' **ο τρόπος της προσευχής ήταν αντίθετος**. Ο ένας δηλαδή ανέβαινε συντετριμμένος και ταπεινωμένος, διότι εδιδάχθηκε από τον ψαλμωδό προφήτη ότι **ο Θεός δεν θα περιφρονήσει μια συντετριμμένη και ταπεινωμένη καρδιά**, αφού και αυτός ο προφήτης λέγει για τον εαυτό του, γνωρίζοντάς το φυσικά από την πείρα του, "εταπεινώθηκα, και μ' έσωσε ο Κύριος". Και τι περιορίζομαι στον προφήτη; Διότι ο Θεός των προφητών προς χάρη μας εταπεινώσε τον εαυτό του γενόμενος σαν εμάς, καθώς λέγει ο απόστολος, "γι' αυτό ο Θεός τον υπερύψωσε". Ο δε Φαρισαίος ανεβαίνει υπερβολικά φουσκωμένος και αλαζονευόμενος, με την ιδέα ότι θα αυτοδικαιωθεί· και μάλιστα ενώπιον του Θεού, εμπρός στον οποίο όλη η δική μας δικαιοσύνη είναι σαν ράκος εμμηνορροούσης· διότι δεν άκουσε τον λέγοντα, "κάθε υπερόπτης είναι ακάθαρτος ενώπιον του Κυρίου", και "ο Κύριος αντιτάσσεται στους υπερηφάνους", και "αλλοίμονο σ' αυτούς που αυτοδικαιώνονται και κατά τον εαυτό τους είναι επιστήμονες".

7. Δεν τους διεχώρισε μόνο το ήθος αλλά και **ο τρόπος**, που ήταν διάφορος σ' αυτούς, αλλά και **το είδος της προσευχής**, που ήταν επίσης διπλό. Πραγματικά η προσευχή δεν είναι θέμα δεήσεως μόνο, αλλά και ευχαριστίας. Ο ένας από τους προσευχομένους ανεβαίνει στο ναό του Θεού **για να δοξάσει κι ευχαριστήσει τον Θεό** για όσα έλαβε από αυτόν, ο δε άλλος για να ζητήσει όσα δεν έλαβε ακόμη, μεταξύ των οποίων είναι και η άφεσις των αμαρτημάτων, και μάλιστα για τους αμαρτάνοντας κάθε ώρα στις ημέρες μας. Από το άλλο μέρος **η υπόσχεσις** των από εμάς ευσεβώς προσφερομένων στον Θεό δεν ονομάζεται προσευχή αλλά **ευχή**· και τούτο το εδήλωσε εκείνος που είπε, "κάμετε ευχή, και αποδώσετέ την στον Κύριο τον Θεό μας", και αυτός που λέγει **"καλύτερο είναι να μη κάμεις ευχή, παρά να κάμεις και να μην την εκτελέσεις"**.

8. Αλλά το **διπλό** εκείνο **είδος της προσευχής** έχει διπλή και την αχρείωση για

τους απροσέκτους. Δηλαδή την μεν μία την καθιστά αποτελεσματική υπέρ αφέσεως των αμαρτημάτων προσευχή και δέηση η πίστις και η κατάνυξις μετά την αποχή από τα κακά, ανενεργό δε η απόγνωσις και η πώρωσις. Την άλλη την κάμουν ευπρόσδεκτη ευχαριστία για όσα έχομε ευεργετηθεί από τον Θεό η ταπείνωσις και η αποφυγή επάρσεως απέναντι στους στερουμένους, απαράδεκτη δε η έπαρσις γι' αυτά, σαν να αποκτήθηκαν με ιδική μας προσπάθεια και γνώση, και η κατάκρισις εναντίον αυτών που δεν έχουν πράγματα. Ότι δε είναι άρρωστος και στα δύο αυτά ο Φαρισαίος, ελέγχεται από τον εαυτό του και τα λόγια του. Διότι, ενώ ανέβηκε στον ναό για να ευχαριστήσει, **όχι να δεηθεί**, με την ευχαριστία προς τον Θεό ανέμιξε αφρόνως και αθλίως **έπαρση και κατάκριση**. Διότι, λέγει, αφού εστάθηκε καθ' εαυτόν, προσευχήθηκε τα εξής: "Θεέ, σ' ευχαριστώ, που δεν είμαι όπως οι άλλοι άνθρωποι, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί".

9. Η στάσις του Φαρισαίου δεν δηλώνει την δουλική παράσταση, αλλά την **αδιάντροπη υπεροψία** που είναι αντίθετη προς εκείνον που έχει ταπείνωση δεν έχει το θάρρος ούτε τους οφθαλμούς να υψώσει προς τον ουρανό. Ευλόγως δε προσευχόταν καθ' εαυτόν ο Φαρισαίος· διότι δεν ανέβηκε προς τον Θεό, αν και δεν αγνοούσε τον καθημένο επάνω στα Χερουβείμ και επιβλέποντα τα τελευταία σημεία των αβύσσων. Η προσευχή του ήταν ως εξής: Αφού είπε "σ' ευχαριστώ", δεν προσέθεσε, διότι από ευσπλαχνία, σαν σε ασθενή ν' αντιπαραταχθεί, μου έδωσες δωρεάν την απαλλαγή από τις παγίδες του πονηρού. Διότι, αδελφοί, **είναι ανδρείο** κατά την ψυχή, το να κατορθώσει κανείς, αφού επιάσθηκε στις παγίδες του εχθρού και έπεσε στους βρόχους της αμαρτίας, **να διαφύγει με την μετάνοια**. Γι' αυτό οι υποθέσεις μας διευθύνονται από ανωτέρα πρόνοια και πολλές φορές, ενώ καταβάλλαμε μικρή ή καθόλου προσπάθεια, εμείναμε με την βοήθεια του Θεού ανώτεροι πολλών και μεγάλων παθημάτων, ανακουφισθέντες από συμπάθεια λόγω της ασθενείας μας. Και **πρέπει να αναγνωρίζουμε την δωρεά και να ταπεινωνόμαστε ενώπιον αυτού που την έκαμε**, αλλά να μην κομπάζωμε.

10. Ο Φαρισαίος όμως λέγει, "σ' ευχαριστώ, Θεέ", **όχι διότι έλαβα καμιά βοήθεια από σένα**, αλλά "διότι δεν είμαι όπως οι άλλοι άνθρωποι". **σαν να διέθετε αφ' εαυτού και από προσωπική του ικανότητα το προσόν ότι δεν ήταν άρπαξ, μοιχός και άδικος, αν φυσικά τα διέθετε κιόλας**. Δεν επρόσεχε πραγματικά στον εαυτό του, αλλά **έβλεπε περισσότερο όλους τους άλλους παρά τον εαυτό του**, κι εξουθενώνοντας όλους -ποια παραφροσύνη -, έναν μόνο εθεωρούσε δίκαιο και σώφρονα, τον εαυτό του· "δεν είμαι" λέγει, "όπως οι άλλοι άνθρωποι, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί, ή όπως αυτός ο τελώνης". **Πόση μωρία**, θα

μπορούσε κανείς να του ειπεί. Και **αν όλοι εκτός από σένα είναι άδικοι και άρπαγες , τότε ποιος είναι αυτός που υφίσταται την αρπαγή και την κάκωση;** Τι συμβαίνει δε και με αυτόν τον τελώνη και την κατ' εξοχήν αυτού προσθήκη στη διήγηση; Αφού είναι και αυτός ένας από όλους δεν έχει συμπεριληφθεί μαζί με τους άλλους στην από σένα κοινή και θα ελέγαμε οικουμενική κατάκριση; Ή έπρεπε αυτός να υποστεί διπλή καταδίκη, κρινόμενος από τους φαρισαϊκούς οφθαλμούς σου, αν και εστεκόταν μακριά σου; Άλλωστε ότι ήταν άδικος, το εγνώριζες, αφού ήταν φανερά τελώνης, ότι όμως ήταν μοιχός, από που το εγνώριζες; **Ή μήπως δικαιούσαι να τον αδικείς και να τον προηλακίζεις, επειδή αυτός αδικούσε άλλους; Δεν είναι έτσι, δεν είναι·** αλλ' αυτός μεν βαστάζοντας με ταπεινό φρόνημα την υπερήφανη κατηγορία σου και προσφέροντας στον Θεό **με αυτομεμψία την ικεσία**, θ' απαλλαγεί από αυτόν της καταδίκης, δικαίως δι' όσα αδίκησε, εσύ δε θα καταδικασθείς δικαίως, διότι κατηγορείς υπεροπτικώς εκείνον και όλους τους ανθρώπους, και από όλους μόνο τον εαυτό σου δικαιώνεις. "Δεν είμαι όπως οι άλλοι άνθρωποι, άρπαγες, άδικοι, μοιχοί".

11. Αυτά τα λόγια αποδεικνύουν την υπεροψία του Φαρισαίου και προς τον Θεό και προς όλους τους ανθρώπους, αλλ' επίσης και το ψευδολόγο της συνειδήσεώς του· διότι αφ' ενός μεν **εξουθενώνει σαφώς όλους μαζί τους ανθρώπους**, αφ' ετέρου δε **αποδίδει την αποφυγή των κακών όχι στη δύναμη του Θεού, αλλά στην ιδική του**. Ο λόγος για τον οποίο ευχαριστεί είναι αυτός· ότι εκτός από τον εαυτό του νομίζει ότι όλοι οι άνθρωποι είναι ακόλαστοι και άδικοι και άρπαγες, ωσάν ο Θεός να μην αξίωσε κανένα άλλον πλην αυτού να του παράσχει την αρετή. Αλλ' αν όλοι ήσαν τέτοιοι, έπρεπε σε όλους αυτούς να ευρίσκωνται εμπρός των προς διαρπαγή τα αγαθά του Φαρισαίου τούτου. Δεν φαίνεται όμως κάτι τέτοιο· διότι προσθέτει αυτός, "νηστεύω δυο φορές το Σάββατο, δίνω το δέκατο από όλα όσα αποκτώ". Δεν λέγει ότι δίνει το δέκατο από όσα κατέχει, αλλά από όσα αποκτά, δηλώνοντας με αυτό τις προσθήκες και επαυξήσεις της περιουσίας του. Επομένως είχε μεν όσα κατείχε, προσελάμβανε δε ανεμποδίστως όσα μπορούσε. **Πώς λοιπόν όλοι οι άνθρωποι πλην αυτού άρπαζαν και αδικούσαν; Τόσο αυτοέλεγκτο και αυτεπίβουλο πράγμα είναι η κακία! Τόσο πολύ ανάμικτο με την παραφροσύνη είναι πάντοτε το ψεύδος!**

12. Την μεν αποδεκτίση των εισοδημάτων του προέβαλλε για ν' αποδείξει πλήρως την δικαιοσύνη του· διότι πώς μπορεί να είναι άρπαξ των ξένων αγαθών αυτός που αποδεκατίζει τα δικά του; Την δε νηστεία προέβαλλε για την επίδειξη της σωφροσύνης· διότι η νηστεία είναι πρόξενος της αγνείας. Έστω λοιπόν, είναι σώφρων και δίκαιος, αν δε θέλεις και σοφός και νουνεχής και ανδρείος και ό,τι άλλο

παρόμοιο· **αν μεν το απέκτησες από τον εαυτό σου, και όχι από τον Θεό, γιατί προσφεύγεις ψευδώς στο σχήμα της προσευχής κι ανεβαίνεις στον ναό και λέγεις ματαίως ότι προσφέρεις ευχαριστία; Αν δε το απέκτησες από τον Θεό, δεν το έλαβες για να κομπάζεις, αλλά για να ενεργείς προς οικοδομή των άλλων σε δόξα αυτού που το έδωσε. Έπρεπε λοιπόν πραγματικά να χაίρεσαι με ταπεινώσι και να προσφέρεις ευχαριστίες, και σ' αυτόν που το έδωσε και σ' αυτούς χάριν των οποίων το έλαβες** · διότι η λαμπάδα παίρνει το φως όχι για τον εαυτό της, αλλά για τους βλέποντας. Σάββατο δε ονομάζει ο Φαρισαίος όχι την εβδόμη ημέρα, αλλά την εβδομάδα ημερών, στις δύο από τις οποίες νηστεύει, όπως μεγαλαυχεί, αγνοώντας ότι αυτές μεν είναι ανθρώπινες αρετές, **η δε υπερηφάνεια είναι δαιμονική**. Γι' αυτό, όταν συζευχθεί με αυτές, τις αχρηστεύει και τις συγκαταρρίπτει, ακόμη και αν είναι αληθινές· πόσο μάλλον αν είναι κίβδηλες.

13. Αυτά είπε ο Φαρισαίος. «Ο δε Τελώνης, στεκόμενος απόμακρα, δεν ήθελε ούτε τους οφθαλμούς να σηκώσει προς τον ουρανό, αλλ' εκτυπούσε το στήθος του λέγοντας· Θεέ, ευσπλαγχνίσου με τον αμαρτωλό». Βλέπετε πόση είναι η **ταπεινώσις και η πίστις και η αυτομεμψία**; Βλέπετε την άκρα **συστολή της διανοίας και των αισθήσεων**, συγχρόνως δε και την **συντριβή της καρδιάς** αναμεμιγμένες με την προσευχή του τελώνη τούτου; Διότι όταν ανέβηκε στο ναό, για να προσευχηθεί υπέρ της αφέσεως των αμαρτημάτων του, έφερε μαζί του καλά εφόδια μεσιτευτικά προς τον Θεό, την **ακαταίσχυνη πίστι**, την **ακατάκριτη αυτομεμψία**, την **ακαταφρόνητη συντριβή της καρδιάς, την εξυψωτική ταπεινώσι**. Συνεδύασε δε με την **προσευχή και την προσοχή** άριστα. Διότι, λέγει, «ο Τελώνης αυτός στεκόμενος απόμακρα». **Δεν είπε 'σταθείς'**, όπως στην περίπτωση του Φαρισαίου, αλλά «**εστώς**», **δηλώνοντας με αυτό την επί πολύ παράταση της στάσεως, μαζί δε και το επίμονο της δεήσεως και των ικετευτικών λόγων**· διότι, χωρίς να προβάλλει ούτε να διανοηθεί τίποτε άλλο, **επρόσεχε μόνο στον εαυτό του και τον Θεό**, περιστρέφοντας στον εαυτό της και πολλαπλασιάζοντας μόνην την μονολόγιστη δέησι, που είναι το αποτελεσματικότερο είδος προσευχής.

14. «Στεκόμενος λοιπόν ο Τελώνης απόμακρα, λέγει, δεν ήθελε ούτε τους οφθαλμούς να σηκώσει προς τον ουρανό». Αυτή η στάσις ήταν συγχρόνως και **στάσις και υπόκυψις**, και δείγμα όχι μόνο ευτελούς δούλου, αλλά και καταδίκου. Μαρτυρεί δε και την απαλλαγμένη από την αμαρτία ψυχή, που είναι μεν ακόμη μακριά από τον Θεό, διότι δεν έχει ακόμη την προς αυτόν παρρησία δια των έργων, αλλ'**ελπίζει να εγγίσει τον Θεό, λόγω της αποχής από τα κακά και της αγαθής ήδη προθέσεώς της**. Στεκόμενος λοιπόν έτσι απόμακρα ο Τελώνης δεν ήθελε ούτε τους οφθαλμούς να σηκώσει στον ουρανό, επιδεικνύοντας με τον τρόπο και το σχήμα την

αυτοκατάκρισι και αυτομεμψία του· διότι εθεωρούσε τον εαυτό του **ανάξιον** και του ουρανού και του επιγείου ναού. Γι' αυτό του μεν ναού εστεκόταν στα πρόθυρα, προς τον ουρανό δε **δεν ετολμούσε ούτε ν' ατενίσει**, πόσο μάλλον προς τον Θεό του ουρανού- αλλά κτυπώντας το στήθος του από την σφοδρά κατάνυξι και παριστώντας έτσι τον εαυτό του **άξιον τιμωρίας**, αναπέμποντας από εκεί βαρυπενθής τους στεναγμούς και κλίνοντας σαν κατάδικος την κεφαλή, αποκαλούσε τον εαυτό του αμαρτωλό κι εζητούσε με πίστη τον ιλασμό, λέγοντας· «Θεέ, ευσπλαγχνίσου με τον αμαρτωλό». Διότι επίστευσε στον λέγοντα, «επιστρέψετε προς εμένα και εγώ θα επιστρέψω προς σας», και στον προφήτη που διεβεβαίωσε, «είπα, θα εξομολογηθώ στον Κύριο την ανομία μου εναντίον μου, και συ άφησες την ασέβεια της καρδιάς μου».

15. Τί συνέβηκε λοιπόν έπειτα από αυτά; «Κατέβηκε αυτός δικαιωμένος», λέγει ο Κύριος, «και όχι εκείνος· διότι όποιος υψώνει τον εαυτό του θα ταπεινωθεί, ενώ όποιος ταπεινώνει τον εαυτό του θα υψωθεί». Πραγματικά, όπως ο Διάβολος είναι η ίδια η **υπεροψία** και η **υπερηφάνεια** είναι το ιδιαίτερο κακό του, γι' αυτό και **συναπτομένη με οποιαδήποτε ανθρώπινη αρετή την νικά και την καταρρίπτει**, έτσι η **ταπείνωσις** ενώπιον του Θεού είναι αρετή των αγαθών αγγέλων και **νικά κάθε ανθρώπινη κακία** που επέρχεται στον πταίστη. Διότι η **ταπείνωσις είναι όχημα της αναβάσεως προς τον Θεό**, όπως εκείνα τα σύννεφα, που πρόκειται ν' ανυψώσουν προς τον Θεό αυτούς που θα μείνουν σε απείρους αιώνες μαζί με τον Θεό, καθώς προεφήτευσε ο απόστολος, λέγοντας, «θ' αρπαγούμε στα σύννεφα για συνάντηση του Κυρίου στον αέρα, κι έτσι θα είμαστε πάντοτε μαζί με τον Κύριο». Ό,τι δηλαδή είναι η νεφέλη, είναι και η ταπείνωσις, που **συστήνεται δια μετανοίας** και αφήνει από τους οφθαλμούς ρυάκια με δάκρυα, εξάγει τους αξίους από τα ανάξια, τους ανεβάζει και τους συνάπτει με τον Θεό, δικαιωμένους δωρεάν λόγω της **ευγνώμονος προαιρέσεως**.

16. Και ο μεν Τελώνης **σφετεριζόμενος** πρωτύτερα κακοτέχνως τα ξένα πράγματα, αλλ' έπειτα, **εγκαταλείποντας την διαστροφή και μη δικαιώνοντας τον εαυτό του, εδικαιώθηκε**, ο δε Φαρισαίος, μη οικειοποιούμενος τα ανήκοντα σε άλλους, αλλά **δικαιώνοντας τον εαυτό του, καταδικάσθηκε**. Τώρα, εκείνοι που και οικειοποιούνται τα ανήκοντα στους άλλους και επιχειρούν να δικαιώσουν τους εαυτούς των, τι θα πάθουν;

17. Αλλ' ας αφήσωμε τώρα αυτούς, αφού και ο Κύριος τους άφησε, ως μη πειθομένους με τα λόγια. **Μερικές φορές όμως και εμείς όταν προσευχώμαστε, ταπειωνόμαστε, και ίσως νομίζομε ότι θα κερδίσωμε την δικαίωσι του Τελώνη. Δεν είναι όμως έτσι· διότι πρέπει να προσέχωμε**

τούτο, ότι ο Τελώνης, καταφρονούμενος από τον Φαρισαίο κατά πρόσωπο και μετά την απομάκρυνσή του από την αμαρτία, καταφρονούσε κι αυτός τον εαυτό του, όχι μόνο μη αντιλέγοντας αλλά και συνηγορώντας προς εκείνον εναντίον του εαυτού του.

18. Όταν λοιπόν και συ αφήσεις την κακία, δεν αντιλέγεις δε σ' αυτούς που σε καταφρονούν και σε λοιδορούν, αλλά καταδικάζοντας και συ τον εαυτό σου ως κακοήθη, καταφεύγεις με κατάνυξι δια της προσευχής προς την ευσπλαγχνία του Θεού μόνο, γνώριζε ότι είσαι λυτρωμένος Τελώνης. Πολλοί βέβαια λένουν τους εαυτούς των αμαρτωλούς, και το λέγομε και το νομίζομε επίσης κι εμείς· αλλά η καταφρόνησις είναι που δοκιμάζει την καρδιά. Όπως δηλαδή ο μεγάλος Παύλος είναι μακριά από την φαρισαϊκή μεγαλαυχία, αν και έγραφε προς τους ανθρώπους που χρησιμοποιούσαν γλωσσολαλιά στην Κόρινθο, «ευχαριστώ τον Θεό μου που λαλώ γλώσσες περισσότερο από όλους σας» (γράφει αυτά τα πράγματα αυτός που αλλού δηλώνει ότι είναι περικάθαυμα όλων των ανθρώπων, για να συγκρατήσει το φρόνημα εκείνων που επαίρονται εναντίον αυτών που δεν έχουν το χάρισμα)· όπως λοιπόν ο Παύλος, γράφοντας εκείνα, είναι μακριά από την φαρισαϊκή μεγαλαυχία, έτσι είναι και το να λέγει κανείς τα λόγια του Τελώνη και να ταπεινολογεί σαν εκείνον, αλλά να μη δικαιωθεί καθώς εκείνος· διότι **πρέπει με τα τελωνικά λόγια να συνυπάρχει και η μετάθεσις από τα κακά και η ψυχική διάθεσις, η κατάνυξις και η υπομονή εκείνου. Και ο Δαβίδ έδειξε εμπράκτως ότι πρέπει, **αυτός που κρίνει τον εαυτό του ένοχο ενώπιον του Θεού και μετανοεί, να θεωρεί δικαία και υποφερτή την σε βάρος του ύβρη και ατιμία από άλλους.** Διότι μετά την αμαρτία του, όταν ήκουε προσβλητικούς λόγους από τον Σεμεεί, έλεγε σ' αυτούς που ήθελαν ν' αντιδράσουν «αφήστε τον να με κακολογεί, διότι ο Κύριος του είπε να κακολογήσει τον Δαβίδ», λέγοντας ότι η συγχώρησις από τον Θεό για την προς αυτόν αμαρτία είναι πρόσταγμα εκείνου, αν και ο Δαβίδ επάλαιε τότε με δεινή και μεγάλη συμφορά, αφού μόλις προσφάτως είχε επαναστατήσει εναντίον του ο Αβεσσαλώμ.**

19. Τότε μάλιστα, εγκαταλείποντας με αφόρητη οδύνη την Ιερουσαλήμ, όταν φεύγοντας έφθασε στις υπώρειες του όρους των Ελαιών, συνάντησε ως προσθήκη της συμφοράς τον Σεμεεί. Ο Σεμεεί έρριπτε εναντίον του λίθους, τον κακολογούσε ασταμάτητα και τον ύβριζε αναιδώς· τον αποκαλούσε άνδρα αιμοβόρο και παράνομο, επαναφέροντας στη μνήμη το σχετικό με την Βηρσαβεέ και τον Ουρία έγκλημα προς ονειδισμό του βασιλέως. Και δεν τον άφησε αφού καταράσθηκε μια και δυο φορές, και έρριπτε εναντίον του λίθους και με λόγια πληκτικώτερα από τους λίθους· αλλά, λέγει, προχωρούσε ο βασιλεύς και όλοι οι άνδρες του μαζί του, ενώ ο Σεμεεί εβάδιζε από την πλευρά του όρους πλησίον του βασιλέως, καταρώνμενός τον και ρίπτοντας λίθους από τα πλάγια, και πασπαλίζοντάς τον με χώμα. Και δεν εστερείτο ανθρώπων

που θα τον εμπόδιζαν ο βασιλεύς. Ο Αβεσσά λοιπόν ο στρατηγός, μη αντέχοντας, είπε προς τον Δαβίδ· «γιατί καταράται αυτός ο ψόφιος σκύλος του κύριό μου τον βασιλέα; Θα μεταβώ λοιπόν να του κάψω το κεφάλι». Ο βασιλεύς όμως συνεκράτησε αυτόν και όλους τους άνδρες του, λέγοντας προς αυτούς· «αφήστε τον, για να ιδεί ο Κύριος την ταπείνωσή μου και μου ανταποδώσει αγαθά αντί της κατάρας αυτού».

20. Αυτό το πράγμα και τότε μεν ετελέσθη και επραγματοποιήθηκε, δεικνύεται δε και με την παραβολή γι' αυτόν τον Τελώνη και τον Φαρισαίο τελούμενο πάντοτε από την δικαιοσύνη. Διότι **αυτός που θεωρεί τον εαυτό του αληθινά υπεύθυνο της αιωνίου κολάσεως, πως δεν θα υπομείνει γενναίως, όχι μόνο ατιμία, αλλά και ζημία και νόσο, και κάθε δυσπραγία και κακοπάθεια γενικώς; Αυτός δε που δεικνύει τέτοια υπομονή, ως χρεώστης και ένοχος, με ελαφρότερη, πρόσκαιρη και διακοπτομένη καταδίκη λυτρώνεται από την πραγματικά βαρειά εκείνη και αφόρητη και ατελείωτη τιμωρία· μερικές φορές δε λυτρώνεται και από τα τώρα βασανίζοντα δεινά, καθώς η θεία χρηστότης λαμβάνει αρχή από εδώ σαν να χρεωστείται λόγω της υπομονής . Γι' αυτό και κάποιος από τους παιδευομένους από τον Κύριο είπε· «θα υπομείνω την παιδείυση από τον Κύριο, διότι ημάτησα σ' αυτόν»".**

21. Είθε κι' εμείς, **παιδευόμενοι** μ' ευσπλαγχνία, αλλ' όχι με οργή και θυμό Κυρίου, **να μη καταβληθούμε από την τιμωρία του Θεού**, αλλά κατά τον ψαλμωδό στο τέλος **ν' ανορθωθούμε**, με τη χάρη και φιλανθρωπία του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, στον οποίο αρμόζει δόξα, δύναμις, τιμή και προσκύνησις μαζί με τον άναρχο Πατέρα του και το ζωοποιό Πνεύμα, τώρα και πάντοτε και στους αιώνες των αιώνων. Αμήν.

(Ομιλία Β', Γρηγορίου Παλαμά Έργα, ΕΠΕ τ. 9, ΠΑΤΕΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ")

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή ηλ. κειμένου: paterikakeimena.blogspot.gr)